

Nové pohledy historiků na začátek první světové války byly tématem semináře "1914 - válkou probuzeni"

3.10.2024 - Tomáš Jakl | Vojenský historický ústav Praha

Seminář zahájil vedoucí oddělení vojenské historie a zástupce ředitele historicko-dokumentačního odboru PhDr. Prokop Tomek, Ph.D. Následoval první panel, moderovaný Mgr. Petrem Matějčkem.

Panel byl zaměřen především na armádu habsburské monarchie a její zkušenosti, těžce nabyté za cenu statisíců lidských životů. V prvním příspěvku panelu, nazvaném , představil výsledky svého výzkumu městského mikrosvěta Olomouce ve sledovaném období. Sumarizoval procesy, jež provázely zkušenost městské komunity s vpádem státní moci do doposud relativně lokalizovaného veřejného prostoru (např. cenzura), do justičního systému (vojenská justice a zahrnutí města do frontového zázemí), resp. do výkonu samosprávy (ekonomické požadavky), stejně jako v rovině fyzické proměny městského prostoru mobilizačními opatřeními i samotnými důsledky války (rekvizice prostředků, budov i prostoru pro potřebu vojska, raněných, resp. uprchlíků). Seznámil auditorium s reakcí obyvatelstva, ať již v podobě proměn ekonomického chování (panické nákupy), různých forem vlastenectví či naopak protestu, nebo využití nově nabyté moci k vlastním cílům (udavačství).

Mgr. Tomáš Kykal ve druhém příspěvku panelu, nazvaném působivě položil do juxtapozice předválečné představy rakousko-uherského důstojnictva o průběhu případného budoucího ozbrojeného konfliktu, jak se projevovaly na stránkách odborného tisku a v obvyklé praxi závěrečných armádních manévřů s realitou válečných tažení roku 1914. Na vybraných fenoménech na taktické, operační i strategické úrovni představil, jak se válečná realita konkrétně projevovala, jak armáda sbírala první zkušenosti a jakým způsobem se učila z chyb a selhání jak vlastních, tak i svých nepřátel a spojenců.

V závěrečném příspěvku prvního panelu, nazvaném Ing. Radim Kapavík vyčíslil z jakých zdrojů Rakousko-Uhersko získávalo muže k nahrazování ztrát na bojišti a jak organizovalo jejich odesílání do pole v prvním půlroce války. Představil mechanismy doplňování vojska, jejich nastavení a jejich aplikaci pod tlakem válečných okolností.

Po přestávce na kávu následoval druhý panel, věnovaný počátkům prvního československého odboje, moderovaný Mgr. Tomášem Jaklem. V prvním příspěvku nastínila PhDr. Daniela Brádlarová, Ph.D. problematiku vzniku ústředí domácího protihabsburského odboje – Maffie v kontextu pozdějších interpretací jejího vzniku a významu jak v historiografii, tak politice. Důraz položila na formování „mýtu Maffie“ během meziválečného období s relevantními přesahy do poválečného období, respektive do současnosti.

Další dva příspěvky panelu poskytly pohled na reakci krajanských komunit na vypuknutí světové konflagrace. PhDr. Dagmar Hájková, Ph.D. se v příspěvku zabývala postojem českých krajanů ve Spojených státech amerických ke vzniku první světové války. Českou krajanskou komunitu v USA též zasadila do kontextu krajanských komunit jiných národů. Byť Spojené státy byly tehdy neutrální, poskytlo vypuknutí války krajanům příležitost k ujasnění a proklamaci národní identity i loajality jak k původní, tak nové vlasti. Autorka doložila, že česká komunita začala vykazovat jisté znaky politické diaspory – projevovala solidaritu s původní vlastí, hájila ji a budovala politický lobbismus. Vytyčení programu samostatného českého státu, zapojení krajanů do humanitárních akcí i jejich ochota

bojovat v dohodových armádách pak autorce posloužily jako indikátory míry identifikace krajanů s češtvím.

Závěrečný příspěvek přednesl Mgr. Petr Matějček. Přes velmi úzkou dochovanou pramennou základnu popsal, jak na vypuknutí první světové války zareagovali Češi žijící v Srbsku, jež se ocitlo ve válce s Rakousko-Uherskem jako první, již 28. července 1914. Příspěvek přiblížil jak strukturu srbské armády a její operace v roce 1914, tak válečné nasazení a osudy těch krajanů, kteří se rozhodli vstoupit do války na straně Srbska.

Všechny příspěvky se setkaly se zájmem diváků, projeveným množstvím zasvěcených dotazů i kuloárovými debatami. Doufejme, že závěrečný apel na autory příspěvků, aby publikovali své texty tiskem v časopise VHÚ Praha bude vyslyšen.

<https://www.vhu.cz/nove-pohledy-historiku-na-zacatek-prvni-svetove-valky-byly-tematem-seminare-1914-va-kou-probuze-ni>